

Prof. dr hab. Tomasz M. Gruszecki
Instytut Hodowli Zwierząt
i Ochrony Bioróżnorodności
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr inż. Justyny Błażej-Grabowskiej pt. „Wpływ preparatu selenowego o długim okresie działania na produktywność oraz status zdrowotny owiec” wykonanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Stanisława Milewskiego jako promotora i dr inż. Katarzyny Ząbek jako promotora pomocniczego

Poszukiwanie i określenie czynników warunkujących produktywność i zdrowotność zwierząt gospodarskich jest ciągle aktualnym zagadnieniem. Niewątpliwie czynnikiem takim jest żywienie, w tym analiza wpływu poszczególnych składników dawki pokarmowej na istotne parametry fizjologiczne organizmu zwierząt oraz ich produktywność. Takie kompleksowe ujęcie zagadnienia uzupełniając, wiedzę teoretyczną stanowiąc, może podstawę zaleceń przydatnych w chowie masowym i hodowli zwierząt.

Selen, jako składnik paszy jest pierwiastkiem śladowym niezwykle istotnym w całości funkcjonowania organizmu. Jego szczególna rola wynika również z faktu, że zarówno niedobór jak i nadmiar wpływa niekorzystnie na cały szereg procesów życiowych organizmu zwierząt.

Uwzględniając powyższe, podjęcie badań dotyczących określenia wpływu preparatu selenowego na parametry morfologiczne i biochemiczne krwi, rozród owiec matek oraz wzrost potomstwa uważam za uzasadniony.

Novum w ocenianej dysertacji jest próba zastosowania preparatu selenowego o długim okresie działania. W literaturze przedmiotu problematyka ta w odniesieniu do gatunku owca domowa jest co najmniej skromna. W realiach owczarstwa polskiego ciągła suplementacja selenu jest szczególnie ważna. W stadach utrzymywanych na terenie kraju stosowane jest żywienie konwencjonalne, paszami gospodarskimi, w których nagminnie odnotowuje się niedostateczną zawartość selenu.

Dysertacja doktorska przedstawiona mi do oceny liczy łącznie 83 strony tekstu, w tym 22 tabele oraz 2 streszczenia w języku polskim i angielskim. Na całość opracowania składa

się łącznie siedem rozdziałów. Nie wnoszę zastrzeżeń do układu pracy, który tworzy logiczną całość i skonstruowany został w sposób umożliwiający zapoznanie się z wszystkimi jej szczegółami.

W rozdziale „Wstęp i przegląd piśmiennictwa” w sposób syntetyczny przedstawiono stan wiedzy dotyczący roli i funkcji selenu w środowisku i organizmie zwierzęcym. Omówienie w tej części dysertacji głównego czynnika którym zajmowano się w badaniach uważam za uzasadnione. Treść rozdziału stanowi ponadto właściwe wprowadzenie i uzasadnienie jasno sformułowanych w rozdziale „2” hipotezy badawczej i celu pracy.

Jako recenzentowi, w rozdziale „1”, zabrakło mi jednak choćby krótkiej charakterystyki trzech badanych rasy owiec. Informacje takie są wręcz niezbędne w tego typu opracowaniu, a ponadto rasa skudda jest bardzo mało znana nawet w środowisku owczarskim.

W kolejnym rozdziale „Materiał i metody” przedstawiono szczegóły metodyczne opracowania. Wysoce pozytywnie oceniam przedstawienie schematu czterech przeprowadzonych doświadczeń w Tabeli 1. Schemat pozwala czytelnikowi zapoznać się ze dość skomplikowanym układem doświadczeń.

Nie wnoszę uwag do założeń metodycznych. Zastosowane procedury analityczne są aktualne co pozwala odnosić uzyskiwane wyniki do danych współczesnego piśmiennictwa. Dobór materiału zwierzęcego w ujęciu ilościowym jak i jakościowym nie budzi również moich zastrzeżeń. Wybór trzech ras do badań (skudda, pomorska i kamieniecka) uważam za uzasadniony. Skuddy jako mało przekształcone przez człowieka reprezentują rasy określane czasami jako prymitywne. Populacje takie doskonale nadają się do czynnej ochrony terenów przyrodniczo cennych na których, korzystając jedynie z naturalnego porostu, są szczególnie narażone na brak selenu. Dwie pozostałe to rasy rodzime, rozpowszechnione w chowie masowym szczególnie w rejonie północno wschodniej Polski. Trafny wybór obiektów badawczych zwiększa aplikacyjną wartość uzyskiwanych wyników.

Zastrzeżeń nie budzą procedury statystyczne jakim poddano wyniki badań. Uzyskane rezultaty omawianych analiz statystycznych zestawiono w przejrzystych tabelach zamieszczonych w kolejnym rozdziale.

Z obowiązku recenzenta zwracam jednak uwagę na pewne brakujące informacje lub nieprecyzyjne sformułowania, dostrzeżone w omawianym rozdziale:

- w opisie doświadczenia „2” (str. 19) podano, że jagnięta grupy „D I” otrzymywały selenian baru cyt. „...analogicznie jak w doświadczeniu 1.”, a z opisu doświadczenia „1” (Tabela 1, str. 19) wynika że jagnięta nie

otrzymywały preparatu selenowego. Ponadto w opisie tym należałoby doprecyzować, że u matek grupy „D I” badano jedynie cechy związane z ich mlecznością

- w opisie doświadczenia „3” (str.20) cyt. „Matkom grupy doświadczalnej podano 3 tygodnie przed rozpoczęciem stanówki selenian bar, podobnie jak w poprzednich doświadczeniach.”, a przecież w doświadczeniach „1” i „2” matkom preparat selenowy podano w 3. m-cu. ciąży
- przy opisie doświadczenia „4” (Tabela 1) brakuje informacji o terminie iniekcji Se u owiec grupy „D”
- w opisie warunków żywienia (str. 21) podano zawartości Se stwierdzone w niektórych stosowanych paszach. Nasuwa się więc pytanie: Czy badano zawartość Se w podawanych owcom, zielonce pastwiskowej i w lizawkach Multi-Lisal Se ?

Rozdział „Wyniki” to syntetyczne przedstawienie uzyskanych wyników badań, które zestawiono w tabelach i na wykresach. Taką formę prezentacji wyników, bez nadmiernego rozbudowywania tekstu opisującego te wyniki, uznaję za właściwą. Czytelnik może zapoznać się z danymi liczbowymi a w określonych przypadkach istnieje możliwość pełniejszej analizy, co umożliwi dostrzeżenie tendencji zmian w rozkładzie wartości poszczególnych cech.

W kolejnym rozdziale zatytułowanym „Omówienie wyników” rezultaty badań własnych odnoszono do badań innych Autorów. Redakcja tej części pracy wskazuje na dobre rozeznanie Autorki w piśmiennictwie światowym szczególnie z zakresu następstw suplementowania pasz preparatami selenowymi lub podawania zwierzętom gospodarskim iniekcji tego pierwiastka.

Pewien niedosyt budzić mogą jedynie stosunkowo skromne komentarze własne. Szczególnie brakuje mi precyzyjnych odniesień wyników badań własnych do danych piśmiennictwa charakteryzującego, normy referencyjne w zakresie poziomu Se we krwi (np. str. 61 ostatni akapit podrozdziału 5.5).

Rozdział „Wnioski” w swej treści odzwierciedla uzyskane wyniki i potwierdza realizację założonych celów badawczych. Sugerowałbym jedynie doprecyzowanie treści wniosku nr 6 lub sformułowanie kolejnego o informacje dot. dawki preparatu selenowego oraz potrzeby suplementowania dawek żywieniowych pomimo udostępniania owcom lizawek z zawartością selenu.

Podsumowując ocenę dysertacji doktorskiej stwierdzam, że mgr inż. Justyna Błażej-Grabowska wykazała się znajomością problematyki badawczej z zakresu chowu i hodowli z uwzględnieniem zagadnień związanych z rolą i funkcjami selenu w organizmie zwierząt gospodarskich szczególnie owiec. Potrafi analizować wyniki badań własnych, umiejętnie nawiązując w dyskusji do rezultatów prezentowanych w literaturze przedmiotu. Uwagi zawarte w recenzji mają głównie charakter redakcyjny, a ewentualne wyjaśnienia pozwolą na pełniejszą analizę zebranych wyników badań. Uzyskane dane analityczne, oprócz wartości poznawczej mogą być przydatne dla praktyki rolniczej.

Uważam, że oceniana praca pt.: „Wpływ preparatu selenowego o długim okresie działania na produktywność oraz status zdrowotny owiec” spełnia wymogi stawiane dysertacjom doktorskim, określone w Art. 13 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki wraz z późniejszymi zmianami (Dz. U., z 2017 r. poz. 1789).

Biorąc powyższe pod uwagę, występuję do Wysokiej Rady Wydziału Bioinżynierii Zwierząt Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie o dopuszczenie Pani mgr inż. Justyny Błażej-Grabowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Lublin, 12.01.2019 r.

Tomasz M. Gruszecki